Perustuslakivaliokunta

Perjantai 5.4.2024 klo 8.30—10.20

Läsnä
puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Vilhelm Junnila ps (5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Fatim Diarra vihr
jäsen Maria Guzenina sd (5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Johannes Koskinen sd (1, 2, 3, 4, 6, 7) (5 osittain)
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mats Löfström r (1, 2, 3, 4) (5 osittain)
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Karoliina Partanen kok (1, 2, 3, 4) (5 osittain)
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Ville Skinnari sd (5, 6, 7) (4 osittain)
varajäsen Markku Eestilä kok

Sihteerit
valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 14 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Valiokuntapaikkojen järjestely

Merkittiin, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten on ed. Ville Valkoselle myönnetty 4.4.2024 vapautus perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä ja ed. Janne Heikkiselle vapautus perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2024 vp

Eriävä mielipide HE_12_2024vp_eriävä_mielipide.pdf A 4

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin muutta kappaleen 2 viides virke kuulumaan seuraavasti: "Työtaisteluoikeutta ei ole säännöksessä nimenomaisesti mainittu, mutta perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut tämän oikeuden liittyvän ammatilliseen yhdistymisvapauteen (PeVL 12/2003 vp, s. 2—3, PeVL 3/1998 vp, s. 3)."

Päätettiin poistaa kappaleen 3 kaksi viimeistä virkettä.

Päätettiin lisätä kappaleen 4 jälkeen uusi kappale seuraavasti: "Lakiehdotusten soveltamisalan yleisyydestä huolimatta sääntely ei, koskiessaan oikeutta toimeenpanna myötätuntotyötaisteluita ja poliittisten työtaisteluiden kestoaikaa, kuitenkaan kohdistu välittömästi työtaistelutoimenpiteisiin varsinaisten neuvotteluosapuolten välillä kollektiivisopimusneuvottelujen aikana. Ehdotuksella ei siten puututa työtaisteluoikeuden keskeiseen sisältöön."

Päätettiin lisätä kappaleen 5, josta oli tullut kappale 6, ensimmäisen virkkeen jälkeen uusi virke seuraavasti: "Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin lukeutuu vaatimus siitä, että rajoitus ei saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa (PeVL 25/1994 vp, s. 5/II)."

Päätettiin muuttaa kappaleen 6, josta oli tullut kappale 7, toinen virke kuulumaan seuraavasti: "Tätä voidaan perustuslakivaliokunnan mielestä pitää hyväksyttävänä perusteena rajoittavalle sääntelylle."

Päätettiin poistaa kappaleen 12, josta oli tullut kappale 13, viimeisestä virkkeestä sana "ainakin".

Päätettiin muuttaa kappale 14, josta oli tullut kappale 15, kuulumaan seuraavasti: "Työriitojen sovittelusta annettuun lakiin ehdotetaan myös lisättäväksi myötätuntotyötaisteluoikeuden rajoituksia koskeva 8 a §. Sen mukaan myötätuntotyötaistelua ei saa työrauhavelvollisuuden ulkopuolella toimeenpanna, jos tuettavan työtaistelun tavoitteena on muu kuin työehtosopimuksen solmiminen ja työnantajalle tai tämän sopimuskumppanille aiheutetaan suhteettomia vahingollisia seurauksia rajoittamalla työnantajan palvelu- tai tuotantotoimintaa laajemmin kuin on tarpeen pääriidan piiriin kuuluvaan työnantajaan kohdistuvan vaikutuksen aikaansaamiseksi tai ilman, että rajoittamisella olisi välitöntä vaikutusta pääriidan piirissä olevan työnantajan toimintaan."

Päätettiin lisätä kappaleen 15, josta oli tullut kappale 16, alkuun uusi virke seuraavasti: "Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 13 §:n 2 momentin kannalta."

Päätettiin muuttaa kappale 16, josta oli tullut kappale 17, kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että sallittujen ja kiellettyjen myötätuntotyötaistelujen rajanveto muodostuu kummankin myötätuntotyötaistelua koskevan säännöksen perusteella vaikeaselkoiseksi ja tulkinnanvaraiseksi. Esimerkiksi säännöksissä käytettävät ilmaukset "suhteettomia vahingollisia seurauksia" ja "laajemmin kuin on tarpeen" jäävät avoimiksi. Säännösten yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 76, 83) on jossain määrin pyritty selostamaan suhteettomuuden arviointia esimerkiksi viittaamalla siihen, että suhteettomuuden tulisi olla ulkopuolisen toimijan objektiivisesti havaittavissa. Myöskään 1. ja 2. lakiehdotuksen 8 a §:ssä mainittuja vahingollisia seurauksia ei ehdoteta määriteltävän laissa."

Päätettiin lisätä kappaleen 18, josta oli tullut kappale 19, jälkeen kolme uutta kappaletta seuraavasti:

"Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota 2. lakiehdotuksen hyvitystä koskevaan 18 a §:ään. Säännös on uusi, ja sillä luodaan seuraamusjärjestelmä muun muassa tilanteisiin, joissa myötätuntotyötaistelua on pidettävä ehdotettavan 8 a §:n vastaisena. Pykälässä tarkoitettu hyvitysseuraamus voi tulla tuomittavaksi silloin, kun myötätuntotyötaistelu tai poliittinen työtaistelu on toimeenpantu työrauhavelvollisuuden ulkopuolella. Kysymys voi lainkohdan perustelujen (s. 84) mukaan olla ensinnäkin niin sanotusta sopimuksettomasta tilasta, jossa järjestäytynyt työnantaja neuvottelee työntekijöiden yhdistyksen kanssa uuden työehtosopimuksen sisällöstä. Toiseksi kysymys voisi olla yleissitovuuden piirissä olevasta työstä taikka työstä, jota ylipäätään ei koske mikään työehtosopimus."

"Hyvityksen vähimmäis- ja enimmäismääristä ehdotetaan säädettäväksi 2. lakiehdotuksen 18 a §:ssä. Samoin ehdotetaan säädettäväksi hyvityksen suuruutta määrättäessä huomioon otettavista asianhaaroista. Näitä ovat esimerkiksi vahingon suuruus, syyllisyyden määrä, toisen osapuolen rikkomukseen mahdollisesti antama aihe ja yhdistyksen tai yrityksen koko. Erityisestä syystä hyvitystä voidaan kohtuullistaa tai se voidaan jättää kokonaan tuomitsematta."

"Perustuslakivaliokunta kiinnittää sääntelyn soveltamisen kannalta huomiota siihen, ettei nyt ehdotetusta hyvitysjärjestelmässä ole aikaisempaa soveltamiskäytäntöä, johon voitaisiin nojautua arvioitaessa hyvityksen suuruutta ja kohtuusnäkökohtia. Arviointitilanne poikkeaa työehtosopimuslain 9 §:n mukaisesta tilanteesta siinä, että kyse on työrauhavelvollisuuden ulkopuolisista tilanteista. Valiokunta korostaa tarvetta seurata uuden 18 a §:n soveltamiskäytäntöä tarkasti."

Päätettiin muuttaa kappaleen 23, josta oli tullut kappale 27, viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan tämänkaltainen siirtymäsäännös on poikkeuksellinen verrattuna työehtosopimuslain muutosten yhteydessä yleensä noudatettuun käytäntöön, jossa lainsäädännön muutokset vaikuttavat vasta niiden voimaantulon jälkeen tehtäviin työehtosopimuksiin."

Päätettiin poistaa kappaleen 24, josta oli tullut kappale 28, ensimmäisestä virkkeestä sana "taannehtivaa".

Ed. Koskinen ehdotti ed. Ojala-Niemelän kannattamana, että valiokunnan päätösesitys muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 8 a ja 8 b §:stä sekä siirtymäsäännöksestä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon, 2. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 8 a ja 8 b §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon, 3. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 3 luvun 6 §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon ja 4. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 4 luvun 9 §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon."

Ehdotuksesta äänestettiin. Ed. Koskisen ehdotus hävisi äänin 6—11.

Erillinen ratkaiseva käsittely

Ratkaisevassa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen sen yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytyssä muodossa.

Käsittelyn aikana ed. Koskinen ehdotti ed. Ojala-Niemelän kannattamana, että valiokunnan hyväksymän lausuntoluonnoksen kappaletta 12 täydennetään uudella viimeisellä virkkeellä: "Tällaiset muutokset ovat edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä." Ehdotuksesta äänestettiin. Ed. Koskisen ehdotus hävisi äänin 6—11.

Käsittelyn aikana ed. Koskinen ehdotti ed. Ojala-Niemelän kannattamana, että valiokunnan hyväksymän lausuntoluonnoksen kappaletta 18 täydennetään uudella viimeisellä virkkeellä: "Tällainen sääntelyn täydentäminen on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä." Ehdotuksesta äänestettiin. Ed. Koskisen ehdotus hävisi äänin 6—11.

Käsittelyn aikana ed. Koskinen ehdotti ed. Ojala-Niemelän kannattamana, että valiokunnan hyväksymän lausuntoluonnoksen kappaleen 25 viimeinen virke muutetaan kuulumaan seuraavasti: "Ehdotettu siirtymäsääntely on siinä määrin perustuslain 15 §:n kannalta ongelmallinen että sen muuttaminen on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä." Ehdotuksesta äänestettiin. Ed. Koskisen ehdotus hävisi äänin 6—11.

Käsittelyn aikana ed. Koskinen ehdotti ed. Ojala-Niemelän kannattamana, että valiokunnan päätösesitys muotoillaan samoin kuin hän oli ehdottanut yksityiskohtaisessa käsittelyssä. Ehdotuksesta äänestettiin. Ed. Koskisen ehdotus hävisi äänin 6—11.

Ed:t Koskinen, Skinnari, Ojala-Niemelä, Guzenina, Diarra ja Kontula ilmoittivat jättävänsä eriävän mielipiteen. Ilmoitettiin, että eriävä mielipide on jätettävä sihteerille 5.4.2024 klo 11.00 mennessä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: ed:t Koskinen, Skinnari, Ojala-Niemelä, Guzenina, Diarra ja Kontula.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen liitteessä olevan kalastussäännön korvaamisesta uudella kalastussäännöllä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/2024 vp

Valiokunta aloitti valmistavan keskustelun.

6. Muut asiat

Keskusteltiin valiokunnan Ahvenanmaan-matkasta.

7. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on tiistaina 9.4.2024 klo 10.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Mikael Koillinen